

Secció III. Altres disposicions i actes administratius

CONSELL INSULAR DE MALLORCA

DEPARTAMENT DE CULTURA, PATRIMONI I POLÍTICA LINGÜÍSTICA

11757

Acord del Ple d'inclusió a l'expedient de declaració de Bé d'Interès Cultural del Convent de Nostra Senyora de la Soledat, dels béns mobles existents a l'Església de la Mare de Déu de la Soledat situada al carrer de Bernat de Santa Eugènia, terme municipal de Santa Maria del Camí. Expedient 95/2020

El Ple del Consell Insular de Mallorca, en sessió de dia 11 de novembre de 2021, va adoptar, entre d'altres, el següent acord:

“FETS

1.- En data 24 de novembre de 2020 la Comissió Insular de Patrimoni Històric de Mallorca va acordar, prèvia sol·licitud de l'ajuntament de Santa Maria del Camí i a proposta de la Ponència Tècnica de Patrimoni Històric, la incoació de la modificació de l'expedient de declaració com a Bé d'Interès Cultural, amb categoria de monument, del Convent de Nostra Senyora de la Soledat, del terme municipal de Santa Maria del Camí.

2.- D'acord amb el que disposa l'article 9.3 de la Llei 12/1998, de 21 de juny, del patrimoni històric de les Illes Balears, es va obrir un termini d'audiència als interessats de quinze dies hàbils.

3.- A l'expedient administratiu consta la presentació d'al·legacions per part de l'ajuntament de Santa Maria del Camí sol·licitant ampliar la relació de béns mobles que s'haurien de vincular a la declaració de BIC.

També consta a l'expedient administratiu l'informe previ i preceptiu de la Universitat de les Illes Balears, que també sol·licita aquesta mateixa ampliació sol·licitada per l'ajuntament.

4.- Així mateix, es va procedir a obrir el tràmit d'informació pública d'un mes en el BOIB núm. 52, de 20 d'abril de 2021

Fonaments de dret

Primer.- El convent de Nostra Senyora de la Soledat fou declarat Bé d'Interès Cultural (BIC), amb categoria de monument en data 13/07/1990 (BOE 170, 17/07/1990) i mitjançant la disposició addicional primera de la Llei 12/1998, de 21 de desembre, del patrimoni històric de les illes Balears, actualment també gaudeix de la condició de Bé d'Interès Cultural de les Illes Balears.

Segon.- En data 14 de setembre de 2021 els tècnics del Servei de Patrimoni Històric han emès informe resposta a al·legacions i a informe UIB, i informe proposta favorable a la inclusió de determinats béns mobles a la declaració de BIC del Convent de la Soledat, llista de béns mobles que abasta tots els béns assenyalats tant a l'escrit d'al·legacions de l'ajuntament com a l'informe de la UIB.

Tercer.- L'article 10 de la Llei 12/1998 regula que l'acord de declaració s'haurà d'adoptar pel Ple del Consell de Mallorca.

Quart.- D'acord amb els articles 7 i següents de la Llei 12/1998, de 21 de desembre, del patrimoni històric de les Illes Balears, i d'acord amb les competències atribuïdes per la Llei 6/1994, de 13 de desembre, als Consells Insulars en matèria de Patrimoni Històric.

Cinquè.- D'acord amb el Reglament Orgànic del Consell Insular de Mallorca, aprovat pel Ple de dia 12 d'abril de 2018, amb correcció d'errades materials aprovades pel Ple de 12 de juliol de 2018 (BOIB núm. 89, de 19/07/2018).

Atesa la proposta d'acord de la Comissió Insular de Patrimoni Històric de 19 d'octubre de 2021, la vicepresidenta primera i consellera executiva de Cultura, Patrimoni i Política Lingüística formula la següent proposta d'acord:

I.- Incloure a l'expedient de declaració de Bé d'Interès Cultural del Convent de Nostra Senyora de la Soledat, del terme municipal de Santa Maria del Camí, els béns mobles que es descriuen a l'annex d'aquest acord, de conformitat amb l'informe tècnic de proposta i l'informe tècnic de resposta d'al·legacions, ambdós de 14 d'octubre de 2020, que s'adjunten i formen part integrant del present acord.

Aquests béns resten vinculats a l'immoble, passen a tenir també la condició de béns d'interès cultural, i són inseparables de l'immoble, d'acord amb allò que disposa l'article 45 de la Llei 12/1998, de 21 de desembre, del patrimoni històric de les Illes Balears.

II.- Els efectes d'aquesta declaració són els que genèricament s'estableixen a la Llei 12/1998, de 21 de desembre, del Patrimoni Històric de

les Illes Balears i la normativa concordant.

III.- Notificar aquesta resolució als interessats, a l'Ajuntament de Santa Maria del Camí i al Govern de les Illes Balears.

IV.- Publicar aquest acord de declaració al Butlletí Oficial de les Illes Balears i al Butlletí Oficial d'Estat i anotar-ho al Registre Insular de Béns d'Interès Cultural de Mallorca i comunicar-ho a la Comunitat Autònoma de les Illes Balears perquè procedeixi a la seva anotació al Registre de Béns d'Interès Cultural de les Illes Balears i a la vegada comuniqui al Registre General de Béns d'Interès Cultural de l'Estat les inscripcions i anotacions que es realitzin.

ANNEX I: Relació de béns mobles que s'inclouen a la declaració de Bé d'Interès Cultural:

1.- Altar major:

- Retaule dedicat a Nostra Senyora de la Soledat. D'estil barroc, se'n desconeix l'autoria i la data de construcció, encara que es pot situar cronològicament entre el segle XVII i XVIII. Fou traslladat a l'església del convent de la Soledat de Santa Maria el 1891, procedent de la parròquia de Sant Jaume de Palma.

Fou construït a partir d'un cos tetràstil de tres carrers plans, un àtic i una predel·la damunt una soclada de pedra. El material predominant és la fusta tallada i policromada, encara que hi trobam tela a les dues petites pintures localitzades als extrems de la predel·la. Es tracta d'un retaule dominat, fonamentalment, pels elements escultòrics de fusta sobredaurada, excepte la predel·la, que presenta elements pictòrics, treballats a l'oli damunt tela. L'obra es completa amb elements en relleu de tipus decoratiu, entre els qual hi predominen els caps d'àngels, els motius vegetals i les copinyes.

La predel·la presenta motius pictòrics als carrers laterals i decoració d'àngels amb motius vegetals als quatre columnis. Els àngels dels columnis centrals són tenants i cadascun d'ells sosté un escut. Al centre de la predel·la hi trobam el sagrari, flanquejat per motius decoratius de caps d'angelets i fulles d'acant. El cos central està dividit en tres carrers, delimitats per quatre columnes d'ordre compost, amb el fust dividit en dues parts: la part inferior – que ocupa una tercera part – presenta caps d'angelets amb una garlanda de fruits i la part superior – que constitueix les dues tercers parts restants – està estriada i presenta una copinya de la qual penja una garlanda de fruits al centre. A cada carrer hi ha una fornícula que acull una escultura. Els carrers laterals del cos central estan rematats per un entaulament, interromput a la fornícula central per un frontó truncat amb volutes, que dona pas a l'àtic, el qual consta d'un sol carrer. L'àtic està format per un sol cos, distil – amb columnes idèntiques a les del cos central – i amb una fornícula que alberga una escultura. Als extrems de l'àtic hi trobam dues escultures i, entre el cos central i les escultures, profusió de decoració vegetal. Un entaulament amb un frontó circular, dos angelets i un escut rematen la part superior del retaule.

Pel que fa a la lectura iconogràfica, a la predel·la hi trobam dues pintures de temàtica mariana. La de l'esquerra representa l'Anunciació de Maria. La imatge de la dreta representa un fragment de la vida de Sant Francesc de Paula, fundador de l'ordre dels Mínims, concretament l'aparició de la Verge Maria amb el Nin Jesús. El cos central està presidit per la imatge de la Mare de Déu de la Soledat, de la qual en parlem posteriorment. A dreta i esquerra, respectivament, hi trobam les escultures dels beats Gaspar de Bono, de l'ordre dels Mínims, i Nicolau de Longobardi, oblat de la mateixa ordre; ambdues imatges foren obrades a finals del segle XVIII per Antoni Llabrés Mudoy (Sencelles 1749 – Palma 1826).

A l'àtic s'hi localitzen les imatges de sant Julià, sant Tomàs de Villanueva i sant Lluís Bertran, que són originals del seu antic emplaçament a l'església de Sant Jaume de Palma. L'escut que presideix el retaule porta el nom d'una de les divises de Sant Francesc de Paula: "Charitas".

- Imatge de la Mare de déu de la Soledat, que presideix el retaule i representa la principal devoció mariana dels Mínims. Es tracta d'una talla policromada, que data del segle XV, i que està vestida de roba negra.

Fou trasllada a Mallorca per Esteve Conrado, juntament amb un retrat de Sant Francesc de Paula, fundador de l'ordre dels Mínims, procedent de Gènova, en una esquadra de naus que eren propietat seva i que estaven al servei del rei d'Espanya, Felip II. La imatge estava dins la nau capitana i ha presidit successivament la capella de ca n'Andria – on habitava la comunitat de mínims de Santa Maria abans d'erigir-se el convent –, la capella provisional i, finalment, l'església del Convent. Això no obstant, el 1843, arrel de l'exclaustració definitiva, la imatge de la Soledat fou traslladada a l'església parroquial de Santa Maria, com ja havia passat amb altres imatges, retaules sencers i roba litúrgica de l'església del convent. Un any després de la reconstrucció de l'església, el 1862, les imatges de la Mare de Déu de la Soledat i les dels beats Gaspar de Bono i Nicolau de Longobardi foren retornades definitivament al Convent.

2.- Absis. Setial del patró, de fusta amb talla heràldica.

3.- Capella del sagrat Cor de Jesús. Retaule (1926). Com la imatge de la Mare de déu de Lorda, la devoció del Sagrat Cor de Jesús integrà

l'imaginari col·lectiu d'una sèrie de generacions. Marian Conrado la plasmà, juntament amb la representació del Sagrat Cor de Maria, en un quadre pintat al voltant de 1856.

4.- Capella de la mare de Déu de Lorda. Imatge i cova.

5.- Capella de la Immaculada. Dubtosa protecció del retaule (1928)

6.- Capella del Sant Crist (dècada de 1940). Reixa, altar i imatge.

7.- Capella de Sant Francesc de Paula.

- Oli de Sant Roc (1870). Obra de Marian Conrado i Vicenç Matas, que es feu en record de la pesta groga del 1870, ja que Sant Roc era un dels sants invocats en temps d'epidèmies, sobretot a partir del segle XVII.

- Oli del Pare Gaspar Bono, de l'ordre dels mínims. Es troba en mal estat de conservació

8.- Capella de Sant Primitiu (1869)

- Estucs de l'altar. Les despulles d'aquest sant foren portades des de Roma i rebudes en processó el 1869. Posteriorment, l'urna fou col·locada damunt aquest altar de marbre blanc amb dibuixos blancs, lliurat pels marquesos de la Font Santa.

- L'urna amb el cos de Sant Primitiu

- La tela de Sant Primitiu, obra d'Antoni Ribas Oliver (c. 1869)

9.- Capella de la Mare de Déu del Perpetu Socors (c. 1878). Altar, icona de la Mare de Déu i les dues llums laterals.

10.- Capella de Sant Josep. Retaule (1929)

11.- Capella de Santa Catalina Tomàs.

- Oli d'Antoni Ribas Oliver (signat i datat el 1865)

- Altar? (no determinat)

12.- Sagristia.

- Quadre de Sant Andreu

- Quadre d'un Apòstol no identificat.

ANNEX II: Informe tècnic de 14/09/2021 de resposta a informe UIB i a al·legacions

En relació a l'informe emès per la UIB en virtut de l'article 9.1 de la llei 12/1998, de 21 de desembre, del Patrimoni Històric de les Illes Balears (19.06.2021, núm. reg. gen. 22654) i les al·legacions presentades en termini pel Sr. Nicolau Canyelles Parets (17/02/2021, núm. reg. gen. 2324), batle president de l'Ajuntament de Santa Maria del Camí, en el tràmit d'audiència de l'expedient 95/2020 de modificació de l'expedient de declaració com a Bé d'Interès Cultural, amb categoria de Monument, dels béns mobles existents a l'església de la Mare de Deu de la Soledat de l'antic convent dels Mínims de Santa Maria del Camí, s'informa el següent:

1. Respecte a l'informe de la UIB:

Des de la UIB s'informa favorablement la modificació de l'expedient, en base a l'informe redactat per la senyora Catalina Cantarellas Camps, doctora en història de l'art, amb data d'1 de febrer de 2021, i es proposa ampliar la protecció inicialment incoada a la totalitat dels béns mobles del Convent de Nostra Senyora de la Soledat.

Segons aquest informe, si bé la declaració actual ha compendiat els elements més rellevants (el retaule major i la imatge de la titular, la Mare de Déu de la Soledat) i un element amb valor més relatiu (l'altar de la capella de Sant Primitiu), l'augment de la declaració podria afavorir una lectura més completa de l'edifici com a antiga església.

D'aquesta manera, l'informe justifica ampliació a la resta de béns mobles mitjançant una aproximació al mobiliari conservat i als seus orígens:

- En primer terme, es fa esment als antecedents històrics, centrant-se en les desamortitzacions del convent dels Mínims de Santa Maria i la seva repercussió en els béns mobles de l'església, i la figura de Marian Conrado com a nou propietari i la seva tasca a l'hora de moblar l'edifici.
- En segon terme, l'informe se centra específicament en els béns mobles de l'església en el segle XIX i la seva transformació en el segle XX.

En base a aquest estudi historicoartístic, la doctora Cantarellas proposa quin podria ser el paper dels objectes religiosos en un espai dessacralitzat i planteja els objectius de l'ampliació dels béns a protegir, a fi de preservar la memòria i la funció inicial de l'espai:

- Conservar elements religiosos d'època contemporània.
- Exemplificar aspectes i representacions de la iconografia catòlica i el rerefons, o factors d'incidència, en la difusió i triomf de determinades advocacions.
- Observar la pèrdua de creativitat en l'art religiós.
- Facilitar una aproximació antropològica a creences i mites dins d'un segment de la història de la religió, catòlica, en aquest cas.
- Possibilitar, des de disciplines diverses, l'observació dels components, tipus i oscil·lacions del gust estètic.
- Visualitzar la perdurabilitat dels icones religiosos, a través de la seva re-lectura, en les diverses formes de l'art del segle XX, sobretot en el de la segona meitat.

L'informe conclou que el fet que el conjunt de béns mobles conservat sigui el resultat de modificacions i de pèrdues constants - fruit de la manca d'un plantejament unitari inicial i del tràfec continu d'elements - fa que l'interès, més que en criteris estrictament historicoartístics, radiqui en el fet de ser una manifestació dels gustos i afeccions d'amplis sectors socials de l'època compresa entre la meitat del vuit-cents i la del nou-cents; i en reflectir l'escàs nivell creatiu del gruix de les obres de tipus religiós dels segles XIX i XX a l'illa, llevat d'alguns autors. Per aquests motius, proposa revisar la incoació actual per tal d'incrementar-la, atès que mantenir tota una sèrie d'objectes no entorpeix la valoració constructiva d'un edifici declarat BIC, ni l'exercici d'usos varis - i menys l'ús cultural plantejat -; i que els béns actualment conservats constitueixen un segment de la història que es pot analitzar des de disciplines diverses.

Finalment, es planteja una relació de béns a considerar per a la seva hipotètica incoació, els quals es relacionen més endavant.

A l'informe de la UIB, redactat per la senyora Francisca Lladó Pol, professora titular d'Història de l'Art, es fan constar algunes consideracions. Tot i que la col·lecció no sigui del tot homogenia, la valoració de la totalitat dels béns mobles rau en:

- a. La importància de conservar elements religiosos d'època contemporània.
- b. Exemplificar les iconografies catòliques i la seva evolució o modificació en determinades advocacions.
- c. Analitzar diverses etapes de creativitat de l'art religiós.
- d. Acostar-nos a punts de vista antropològics i sociològics d'un segment dels creients i que conformen la memòria col·lectiva d'un poble.
- e. L'interès del conjunt resideix en el fet de permetre conèixer de primera mà el gust religiós, especialment entre la meitat del vuit-cents i el segle XX, fet destacable i que a la vegada no suposa cap impediment a un edifici BIC.

Finalment, es remarca que s'hauran de dur a terme tasques de restauració per tal de garantir un estat òptim de les peces i recalca l'obligació de permetre i facilitar l'accés als investigadors i a l'administració, d'acord amb la Llei 12/1999 de Patrimoni Històric de les Illes Balears.

Per tant, a la vista de l'informe prescriptiu i vinculant de la UIB, s'incorporaran a l'expedient de declaració com a Bé d'Interès Cultural, amb categoria de Monument, dels béns mobles existents a l'església de la Mare de Déu de la Soledat de l'antic convent dels Mínims de Santa Maria del Camí, com a béns vinculants, la relació de béns assenyalats a l'informe de la Dra. Catalina Cantarellas Camps i que es detalla a continuació. S'han omès les peces ja incoades.

Ubicació	Peça
Absis	• Setial del patró, de fusta amb talla heràldica
Capella del Sagrat Cor de Jesús	• Retaule (1926) Com la imatge de la Mare de déu de Lorda, la devoció del Sagrat Cor de Jesús integrà l'imaginari col·lectiu d'una sèrie de generacions. Marian Conrado la plasmà, juntament amb la representació del Sagrat Cor de Maria, en un quadre pintat al voltant de 1856.
Capella de la Mare de déu de Lorda	• Imatge i cova

Ubicació	Peça
Capella de la Immaculada	Dubtosa protecció del retaule (1928)
Capella del Sant Crist (dècada de 1940)	- Reixa - Altar - Imatge
Capella de Sant Francesc de Paula	- Oli de Sant Roc (1870) Obra de Marian Conrado i Vicenç Matas, que es feu en record de la pesta groga del 1870, ja que Sant Roc era un dels sants invocats en temps d'epidèmies, sobretot a partir del segle XVII. - Oli del Pare Gaspar Bono, de l'ordre dels mínims. Es troba en mal estat de conservació
Capella de Sant Primitiu (1869)	- L'urna amb el cos de Sant Primitiu - La tela de Sant Primitiu, obra d'Antoni Ribas Oliver (c. 1869)
Capella de la Mare de Déu del Perpetu Socors (c. 1878)	- Altar - Icona de la Mare de Déu - Les dues llums laterals
Capella de Sant Josep	Retaule (1929)
Capella de Santa Catalina Tomàs	- Oli d'Antoni Ribas Oliver (signat i datat el 1865) - Altar? (no determinat)
Sagristia	- Quadre de Sant Andreu - Quadre d'un Apòstol no identificat

2. Respecte a les al·legacions presentades pel Sr. Nicolau Canyelles Parets, en qualitat de batle president de l'Ajuntament de Santa Maria del Camí:

En aquest escrit d'al·legacions se sol·licita modificar l'acord inicial de la Comissió Insular de Patrimoni, de 24 de novembre de 2020, per tal de reconsiderar ampliar la protecció inicialment incoada a la totalitat dels béns mobles de l'edifici.

Com a suport a la proposta s'adjunta a l'escrit d'al·legacions el mateix informe, redactat per la senyora Catalina Cantarellas Camps en el qual es basa l'informe de la UIB comentat anteriorment.

Conclusions:

A la vista de tot l'exposat es proposa, a nivell tècnic:

- Estimar les al·legacions presentades per Sr. Nicolau Canyelles Parets batle president de l'Ajuntament de Santa Maria (17/02/2021, núm. reg. gen. 2324).
- Ampliar la protecció inicialment incoada als elements relacionats anteriorment. Modificar el punt 6. Descripció dels béns mobles, de l'informe de 19 d'octubre de 2020 que motivà la incoació de l'expedient, quedant redactat de la següent manera:

6. Descripció dels béns mobles

Tot i que l'església ja no conserva tots els béns mobles que la integraven hi resten una sèrie de béns mobles que presenten valor patrimonial i que, en funció d'aquest, queden incorporats a la declaració. Els béns mobles que queden incorporats com a part integrant del BIC es

relacionen a continuació:

- Altar major:

- Retaule dedicat a Nostra Senyora de la Soledat. D'estil barroc, se'n desconeix l'autoria i la data de construcció, encara que es pot situar cronològicament entre el segle XVII i XVIII. Fou traslladat a l'església del convent de la Soledat de Santa Maria el 1891, procedent de la parròquia de Sant Jaume de Palma.
- Fou construït a partir d'un cos tetràstil de tres carrers plans, un àtic i una predel·la damunt una socolada de pedra. El material predominant és la fusta tallada i policromada, encara que hi trobam tela a les dues petites pintures localitzades als extrems de la predel·la. Es tracta d'un retaule dominat, fonamentalment, pels elements escultòrics de fusta sobredaurada, excepte la predel·la, que presenta elements pictòrics, treballats a l'oli damunt tela. L'obra es completa amb elements en relleu de tipus decoratiu, entre els qual hi predominen els caps d'àngels, els motius vegetals i les copinyes.
- La predel·la presenta motius pictòrics als carrers laterals i decoració d'àngels amb motius vegetals als quatre columnis. Els àngels dels columnis centrals són tenants i cadascun d'ells sosté un escut. Al centre de la predel·la hi trobam el sagrari, flanquejat per motius decoratius de caps d'angelets i fulles d'acant. El cos central està dividit en tres carrers, delimitats per quatre columnes d'ordre compost, amb el fust dividit en dues parts: la part inferior – que ocupa una tercera part – presenta caps d'angelets amb una garlanda de fruits i la part superior – que constitueix les dues tercers parts restants – està estriada i presenta una copinya de la qual penja una garlanda de fruits al centre. A cada carrer hi ha una fornícula que acull una escultura. Els carrers laterals del cos central estan rematats per un entaulament, interromput a la fornícula central per un frontó truncat amb volutes, que dona pas a l'àtic, el qual consta d'un sol carrer. L'àtic està format per un sol cos, distil – amb columnes idèntiques a les del cos central – i amb una fornícula que alberga una escultura. Als extrems de l'àtic hi trobam dues escultures i, entre el cos central i les escultures, profusió de decoració vegetal. Un entaulament amb un frontó circular, dos angelets i un escut rematen la part superior del retaule.
- Pel que fa a la lectura iconogràfica, a la predel·la hi trobam dues pintures de temàtica mariana. La de l'esquerra representa l'Anunciació de Maria. La imatge de la dreta representa un fragment de la vida de Sant Francesc de Paula, fundador de l'ordre dels Mínims, concretament l'aparició de la Verge Maria amb el Nin Jesús. El cos central està presidit per la imatge de la Mare de Déu de la Soledat, de la qual en parlem posteriorment. A dreta i esquerra, respectivament, hi trobam les escultures dels beats Gaspar de Bono, de l'ordre del Mínims, i Nicolau de Longobardi, oblat de la mateixa ordre; ambdues imatges foren obrades a finals del segle XVIII per Antoni Llabrés Mudoy (Sencelles 1749 – Palma 1826).
- A l'àtic s'hi localitzen les imatges de sant Julià, sant Tomàs de Villanueva i sant Lluís Bertran, que són originals del seu antic emplaçament a l'església de Sant Jaume de Palma. L'escut que presideix el retaule porta el nom d'una de les divises de Sant Francesc de Paula: "Charitas".
- Imatge de la Mare de déu de la Soledat, que presideix el retaule i representa la principal devoció mariana dels Mínims. Es tracta d'una talla policromada, que data del segle XV, i que està vestida de roba negra.
- Fou trasllada a Mallorca per Esteve Conrado, juntament amb un retrat de Sant Francesc de Paula, fundador de l'ordre dels Mínims, procedent de Gènova, en una esquadra de naus que eren propietat seva i que estaven al servei del rei d'Espanya, Felip II. La imatge estava dins la nau capitana i ha presidit successivament la capella de ca n'Andria – on habitava la comunitat de mínims de Santa Maria abans d'erigir-se el convent –, la capella provisional i, finalment, l'església del Convent. Això no obstant, el 1843, arrel de l'exclaustració definitiva, la imatge de la Soledat fou traslladada a l'església parroquial de Santa Maria, com ja havia passat amb altres imatges, retaules sencers i roba litúrgica de l'església del convent. Un any després de la reconstrucció de l'església, el 1862, les imatges de la Mare de Déu de la Soledat i les dels beats Gaspar de Bono i Nicolau de Longobardi foren retornades definitivament al Convent.

- Absis. Setial del patró, de fusta amb talla heràldica.

- Capella del sagrat Cor de Jesús. Retaule (1926). Com la imatge de la Mare de déu de Lorda, la devoció del Sagrat Cor de Jesús integrà l'imaginari col·lectiu d'una sèrie de generacions. Marian Conrado la plasmà, juntament amb la representació del Sagrat Cor de Maria, en un quadre pintat al voltant de 1856.

- Capella de la mare de Déu de Lorda. Imatge i cova.

- Capella de la Immaculada. Dubtosa protecció del retaule (1928)

- Capella del Sant Crist (dècada de 1940). Reixa, altar i imatge.

- Capella de Sant Francesc de Paula.

- Oli de Sant Roc (1870). Obra de Marian Conrado i Vicenç Matas, que es feu en record de la pesta groga del 1870, ja que Sant Roc era un dels sants invocats en temps d'epidèmies, sobretot a partir del segle XVII.
- Oli del Pare Gaspar Bono, de l'ordre dels mínims. Es troba en mal estat de conservació

- Capella de Sant Primitiu (1869)

- *Estucs de l'altar. Les despulles d'aquest sant foren portades des de Roma i rebudes en processó el 1869. Posteriorment, l'urna fou col·locada damunt aquest altar de marbre blanc amb dibuixos blancs, lliurat pels marquesos de la Font Santa.*
- *L'urna amb el cos de Sant Primitiu*
- *La tela de Sant Primitiu, obra d'Antoni Ribas Oliver (c. 1869)*

- *Capella de la Mare de Déu del Perpetu Socors (c. 1878). Altar, icona de la Mare de Déu i les dues llums laterals.*

- *Capella de Sant Josep. Retaule (1929)*

- *Capella de Santa Catalina Tomàs.*

- *Oli d'Antoni Ribas Oliver (signat i datat el 1865)*
- *Altar? (no determinat)*

- *Sagristia.*

- *Quadre de Sant Andreu*
- *Quadre d'un Apòstol no identificat.*

ANNEX III: Informe tècnic de 14/09/2021 de proposta d'inclusió dels béns mobles existents a l'Església de la Mare de Déu de la Soledat a l'expedient de BIC del Convent de Nostra Senyora de la Soledat,

Atès que en data de 24 de novembre de 2020 la Comissió Insular de Patrimoni Històric va acordar incoar l'expedient de declaració com a Bé d'Interès Cultural dels béns mobles existents a l'església de la Mare de Déu de la Soledat, de l'antic convent dels frares mínims.

Atès l'informe tècnic de dia 14.09.2021 de resposta a l'informe de la UIB (14.06.2021 núm. Reg. gen. 22654) i a les al·legacions presentades pel Sr. Nicolau Canyelles Parets, en qualitat de batle president de l'Ajuntament de Santa Maria del Camí (núm. reg. gen. 2324/2021).

I a la vista que s'han dut a terme els tràmits establerts a l'article 7 (procediment de declaració) i article 8 (contingut de l'expedient de declaració) de la llei 12/1998, de 21 de desembre, del patrimoni històric de les Illes balears, es proposa la declaració com a Bé d'Interès Cultural dels béns mobles existents a l'església de la Mare de Déu de la Soledat, de l'antic convent dels frares mínims, d'acord amb el següent informe:

INFORME TÈCNIC

3. Documentació rebuda

En data 19/02/2020 va tenir entrada al Registre General del Consell de Mallorca (núm. reg. entrada: 5166), amb número expedient R23630, una sol·licitud de Nicolau Canyelles Parets, en qualitat de batle-president de l'Ajuntament de Santa Maria del Camí, en relació a la catalogació dels béns mobles existents a l'església de la Mare de Déu de la Soledat, de l'antic convent dels frares mínims, per tal que el Servei de Patrimoni del Consell de Mallorca emeti l'informe corresponent.

4. Antecedents

- Informe de l'arquitecte municipal sobre el mal estat de conservació de l'immoble.
- Informe de la visita tècnica de l'inspector del Servei de Patrimoni Històric del Consell de Mallorca (9.02.2016; R.20378) sobre el mal estat de conservació de l'immoble.
- Informe conjunt, emès per l'inspector i per la tècnica en conservació-restauració del Servei de Patrimoni Històric del Consell de Mallorca (22.01.2019), arrel de la visita tècnica efectuada el desembre de 2018, en el qual s'emfatitzen les deficiències a nivell d'estat de conservació i les patologies presents a l'immoble i als béns mobles de l'interior.

5. Descripció de la sol·licitud

En la documentació remesa, l'Ajuntament de Santa Maria exposa que el convent de la Soledat consta de la Casa Conventual, el claustre, els jardins i l'Església. El bisbat de Mallorca va mantenir el culte religiós del temple fins que va dessacralitzar-lo (22.10.2018), tornant la plena possessió a la família Conrado a tots els efectes, llevat de la celebració de qualsevol acte de culte. L'Ajuntament indica que aquest edifici, que actualment està en desús, es troba en un estat de conservació deficient, tal com han constatat els tècnics competents als documents esmentats al punt anterior. A la sol·licitud, l'Ajuntament també argumenta que l'edifici té un interès cultural important i podria ser utilitzat com a centre cultural per al municipi i per a la resta del Raiguer, tot conservant el caràcter, l'equipament i les obres d'art de què disposa. Per aquest motiu,

sol·licita a la Direcció insular de Patrimoni que inici el procés de catalogació dels béns mobles existents, amb la finalitat de potenciar l'interès i ús de l'edifici.

6. Protecció existent

El convent de Nostra Senyora de la Soledat fou declarat Bé d'Interès Cultural (BIC), amb categoria de monument en data 13/07/1990 (BOE 170, 17/07/1990) i mitjançant la disposició addicional primera de la Llei 12/98, del patrimoni històric de les illes Balears, actualment està considerat com a BIC, amb categoria de monument.

L'edifici també es troba inclòs en el Catàleg de béns patrimonials de Santa Maria del Camí, amb clau SMA_43 i grau de protecció A1.

Els béns mobles ubicats a l'interior de l'església no disposen de cap protecció específica.

7. Descripció de la visita

El dia 4 de setembre de 2020 les tècniques del Servei de Patrimoni varen efectuar la visita a l'església de la Soledat per donar resposta a aquesta sol·licitud. Es va poder constatar que l'església actualment es troba gairebé desabillada i s'hi conserven pocs béns mobles. De fet, arrel de la dessacralització del temple, una sèrie de béns que eren propietat de l'Església varen ser retornats al Bisbat de Mallorca, tal com consta al Decret del bisbe de Mallorca, Sebastià Taltavull i Anglada, de 22.10.2018. La propietat va aportar una còpia d'aquest document en el transcurs de la visita objecte del present informe.

8. Descripció dels béns mobles

Tot i què l'església ja no conserva tots els béns mobles que la integraven hi resten una sèrie de béns mobles que presenten valor patrimonial i que, en funció d'aquest, queden incorporats a la declaració. Els béns mobles que queden incorporats com a part integrant del BIC es relacionen a continuació:

- Altar major:

- Retaule dedicat a Nostra Senyora de la Soledat. D'estil barroc, se'n desconeix l'autoria i la data de construcció, encara que es pot situar cronològicament entre el segle XVII i XVIII. Fou traslladat a l'església del convent de la Soledat de Santa Maria el 1891, procedent de la parròquia de Sant Jaume de Palma.

Fou construït a partir d'un cos tetràstil de tres carrers plans, un àtic i una predel·la damunt una socolada de pedra. El material predominant és la fusta tallada i policromada, encara que hi trobam tela a les dues petites pintures localitzades als extrems de la predel·la. Es tracta d'un retaule dominat, fonamentalment, pels elements escultòrics de fusta sobredaurada, excepte la predel·la, que presenta elements pictòrics, treballats a l'oli damunt tela. L'obra es completa amb elements en relleu de tipus decoratiu, entre els quals hi predominen els caps d'àngels, els motius vegetals i les copinyes.

La predel·la presenta motius pictòrics als carrers laterals i decoració d'àngels amb motius vegetals als quatre columnis. Els àngels dels columnis centrals són tenants i cadascun d'ells sosté un escut. Al centre de la predel·la hi trobam el sagrari, flanquejat per motius decoratius de caps d'angelets i fulles d'acant. El cos central està dividit en tres carrers, delimitats per quatre columnes d'ordre compost, amb el fust dividit en dues parts: la part inferior – que ocupa una tercera part – presenta caps d'angelets amb una garlanda de fruits i la part superior – que constitueix les dues tercers parts restants – està estriada i presenta una copinya de la qual penja una garlanda de fruits al centre. A cada carrer hi ha una fornícula que acull una escultura. Els carrers laterals del cos central estan rematats per un entaulament, interromput a la fornícula central per un frontó truncat amb volutes, que dona pas a l'àtic, el qual consta d'un sol carrer. L'àtic està format per un sol cos, distil – amb columnes idèntiques a les del cos central – i amb una fornícula que alberga una escultura. Als extrems de l'àtic hi trobam dues escultures i, entre el cos central i les escultures, profusió de decoració vegetal. Un entaulament amb un frontó circular, dos angelets i un escut rematen la part superior del retaule.

Pel que fa a la lectura iconogràfica, a la predel·la hi trobam dues pintures de temàtica mariana. La de l'esquerra representa l'Anunciació de Maria. La imatge de la dreta representa un fragment de la vida de Sant Francesc de Paula, fundador de l'ordre dels Mínims, concretament l'aparició de la Verge Maria amb el Nin Jesús. El cos central està presidit per la imatge de la Mare de Déu de la Soledat, de la qual en parlem posteriorment. A dreta i esquerra, respectivament, hi trobam les escultures dels beats Gaspar de Bono, de l'ordre del Mínims, i Nicolau de Longobardi, oblat de la mateixa ordre; ambdues imatges foren obrades a finals del segle XVIII per Antoni Llabrés Mudoy (Sencelles 1749 – Palma 1826).

A l'àtic s'hi localitzen les imatges de sant Julià, sant Tomàs de Villanueva i sant Lluís Bertran, que són originals del seu antic emplaçament a l'església de Sant Jaume de Palma. L'escut que presideix el retaule porta el nom d'una de les divises de Sant Francesc de Paula: "Charitas".

- Imatge de la Mare de déu de la Soledat, que presideix el retaule i representa la principal devoció mariana dels Mínims. Es tracta d'una talla policromada, que data del segle XV, i que està vestida de roba negra. Fou trasllada a Mallorca per Esteve Conrado, juntament amb un retrat de Sant Francesc de Paula, fundador de l'ordre dels Mínims, procedent de Gènova, en una esquadra de naus que eren propietat seva i que estaven al servei del rei d'Espanya, Felip II. La imatge

estava dins la nau capitana i ha presidit successivament la capella de ca n'Andria – on habitava la comunitat de mínims de Santa Maria abans d'erigir-se el convent -, la capella provisional i, finalment, l'església del Convent. Això no obstant, el 1843, arrel de l'exclaustració definitiva, la imatge de la Soledat fou traslladada a l'església parroquial de Santa Maria, com ja havia passat amb altres imatges, retaules sencers i roba litúrgica de l'església del convent. Un any després de la reconstrucció de l'església, el 1862, les imatges de la Mare de Déu de la Soledat i les dels beats Gaspar de Bono i Nicolau de Lomabardi foren retornades definitivament al Convent.

- Absis. Setial del patró, de fusta amb talla heràldica.

- Capella del sagrat Cor de Jesús. Retaule (1926). Com la imatge de la Mare de Déu de Lorda, la devoció del Sagrat Cor de Jesús integrà l'imaginari col·lectiu d'una sèrie de generacions. Marian Conrado la plasmà, juntament amb la representació del Sagrat Cor de Maria, en un quadre pintat al voltant de 1856.

- Capella de la mare de Déu de Lorda. Imatge i cova.

- Capella de la Immaculada. Dubtosa protecció del retaule (1928)

- Capella del Sant Crist (dècada de 1940). Reixa, altar i imatge.

- Capella de Sant Francesc de Paula.

- Oli de Sant Roc (1870). Obra de Marian Conrado i Vicenç Matas, que es feu en record de la pesta groga del 1870, ja que Sant Roc era un dels sants invocats en temps d'epidèmies, sobretot a partir del segle XVII.
- Oli del Pare Gaspar Bono, de l'ordre dels mínims. Es troba en mal estat de conservació

- Capella de Sant Primitiu (1869)

- Estucs de l'altar. Les despulles d'aquest sant foren portades des de Roma i rebudes en processó el 1869. Posteriorment, l'urna fou col·locada damunt aquest altar de marbre blanc amb dibuixos blancs, lliurat pels marquesos de la Font Santa.
- L'urna amb el cos de Sant Primitiu
- La tela de Sant Primitiu, obra d'Antoni Ribas Oliver (c. 1869)

- Capella de la Mare de Déu del Perpetu Socors (c. 1878). Altar, icona de la Mare de Déu i les dues llums laterals.

- Capella de Sant Josep. Retaule (1929)

- Capella de Santa Catalina Tomàs.

- Oli d'Antoni Ribas Oliver (signat i datat el 1865)
- Altar? (no determinat)

- Sagristia.

- Quadre de Sant Andreu
- Quadre d'un Apòstol no identificat.

9. Estat de conservació

Tal i com ja s'apuntava a la instància municipal, durant la visita es va comprovar que l'immoble i els pocs béns mobles que encara resten a l'interior no només es troben en molt mal estat de conservació, sinó que han patit un deteriorament considerable d'ençà de la darrera visita, efectuada el 03.12.2018.

En relació a l'immoble, i atesa la condició de BIC amb categoria de monument del Convent de la Soledat, cal reincidir que la inexistència de manteniment i ús de l'edifici, així com les diferents filtracions i entrades d'aigua són el principal risc i d'aquí es deriven la major part de degradacions visibles detectades als béns mobles.

Quant als béns mobles, tot i que la visita es va efectuar amb manca de llum natural, s'observa que les patologies han augmentat: l'eclosió d'eflorescències a la volta de l'altar, paraments, esquerdes, taques d'humitat als murs interiors i les voltes de les capelles laterals, afecten directament als béns patrimonials. Al retaule, observam aixecaments generalitzats del suport i de la policromia, així com molta pols i brutícia que podria posar en perill la conservació del conjunt en un futur. Remarcam especialment el greu estat de conservació de la talla de la Mare de Déu, amb problemes d'estabilitat del suport i capes de policromia, essent molt notable a la carnació del rostre, amb zones amb perill de

despreniment. Les condicions mediambientals extremes i la falta de manteniment han afavorit la degradació de la imatge. A l'annex fotogràfic es poden copsar amb detall les patologies.

Per tant, s'insisteix en la necessitat d'efectuar una intervenció d'urgència de conservació-restauració tant de l'immoble com del conjunt de béns mobles que l'integren, a fi de frenar el deteriorament i assegurar-ne la conservació, tal com estableix l'article 22 de la Llei 12/98.

10. Principals mesures de protecció del bé

El béns hauran de mantenir-se amb les condicions adequades per a la seva correcta conservació. Tal com ja s'havia apuntat als informes tècnics anteriors, els béns objecte de la declaració es troben en greu estat de conservació, amb patologies que comprometen la seva estabilitat i perdurabilitat en el temps, per la qual cosa s'aconsella que la propietat prengui les mesures necessàries per garantir la seva conservació i frenar-ne el deteriorament.

S'haurà de comunicar a l'administració competent en matèria de patrimoni històric qualsevol acte jurídic i tècnic que pugui afectar a l'obra que ara es proposa la seva declaració.

Qualsevol intervenció de conservació o restauració haurà d'anar precedida pel lliurament del projecte corresponent signat per tècnic competent a fi de tramitar la seva autorització prèvia per part de la CIPH.

En tot cas, s'haurà d'estar al que assenyalava la llei 12/98, del patrimoni històric de les Illes Balears, especialment en el seus articles 3 (col·laboració dels particulars), 22 (protecció general dels béns del patrimoni històric), 26 (deure de conservació), 27 (incompliment del deure de conservació), 28 (reparació de danys), 44 (Règim general dels béns mobles), 47 (conservació).

11. Conclusió

Per tot l'exposat, per possibilitar que aquests béns restin dins el context de l'edifici i evitar-ne la disgregació i el trasllat, fet que provocaria el desmantellament total de l'església; i per afavorir una lectura més completa de l'edifici, actualment dessacralitzat, com a antiga església, es proposa la modificació de la declaració del Convent de Nostra Senyora de la Soledat com a Bé d'Interès Cultural (BIC) amb categoria de monument, incloent-hi tots els béns mobles recollits en el punt 6. *Descripció dels béns mobles* del present informe."

Palma, en el dia de la signatura electrònica (16 de novembre de 2021)

El secretari tècnic del Departament de Cultura, Patrimoni i Política Lingüística
(Per delegació de la vicepresidenta primera i consellera executiva de Cultura, Patrimoni i Política Lingüística. Resolució de 23/07/2019. BOIB núm. 109 de 8/8/2019)
Josep Mallol Vicens

